هرگاه کسانی را دیدید که پی‌گیر متشابه آن هستند، آنان همان کسانی هستند که الله از آنان نام برده، پس از آنان برحذر باشید

از عایشه رضی الله عنها روایت است که گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم این آیه را تلاوت کرد که: {هُوَ الَّذي أَنزَلَ عَلَيكَ الكِتابَ مِنهُ آياتٌ مُحكَماتٌ هُنَّ أُمُّ الكِتابِ وَأُخَرُ مُتَشابِهاتٌ فَأَمَّا الَّذينَ في قُلوبِهِم زَيغٌ فَيَتَّبِعونَ ما تَشابَهَ مِنهُ ابتِغاءَ الفِتنَةِ وَابتِغاءَ تَأويلِهِ وَما يَعلَمُ تَأويلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرّاسِخونَ فِي العِلمِ يَقولونَ آمَنّا بِهِ كُلٌّ مِن عِندِ رَبِّنا وَما يَذَّكَّرُ إِلّا أُولُو الأَلبابِ} [آل عمران: ۷] (اوست که کتاب (قرآن) را بر تو نازل کرد. بخشی از آن، آیات محکم [صریح و روشن] است که آنها اساسِ کتابند و [بخشی] دیگر متشابهات است [که تأویل‌پذیرند]؛ اما کسانی که در دل‌های‌شان انحراف است، برای فتنه‌جویی [و گمراه کردن مردم] و به خاطرِ تأویل آن [به دلخواه خود،] از متشابهِ آن پیروی می‌کنند؛ حال آنکه تأویلش را [کسی] جز الله نمی‌داند؛ و راسخان در علم (علمای دین) می‌گویند: ما به همﷺ آن [آیات ـ چه محکم و چه متشابه] ایمان آوردیم؛ همه از طرف پروردگارِ ماست؛ و جز خردمندانِ کسی پند نمی‌گیرد) رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «فَإِذَا رَأَيْتِ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ سَمَّى اللهُ، فَاحْذَرُوهُمْ»: «هرگاه کسانی را دیدید که پی‌گیر متشابه آن هستند، آنان همان کسانی هستند که الله از آنان نام برده، پس از آنان برحذر باشید».

[صحیح است] [بخاری و مسلم در روایت آن اتفاق دارند]

رسول الله صلی الله علیه وسلم این آیه را تلاوت کردند: {هُوَ الَّذي أَنزَلَ عَلَيكَ الكِتابَ مِنهُ آياتٌ مُحكَماتٌ هُنَّ أُمُّ الكِتابِ وَأُخَرُ مُتَشابِهاتٌ فَأَمَّا الَّذينَ في قُلوبِهِم زَيغٌ فَيَتَّبِعونَ ما تَشابَهَ مِنهُ ابتِغاءَ الفِتنَةِ وَابتِغاءَ تَأويلِهِ وَما يَعلَمُ تَأويلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرّاسِخونَ فِي العِلمِ يَقولونَ آمَنّا بِهِ كُلٌّ مِن عِندِ رَبِّنا وَما يَذَّكَّرُ إِلّا أُولُو الأَلبابِ} [آل عمران: ۷] (اوست که کتاب (قرآن) را بر تو نازل کرد. بخشی از آن، آیات محکم [صریح و روشن] است که آنها اساسِ کتابند و [بخشی] دیگر متشابهات است [که تأویل‌پذیرند]؛ اما کسانی که در دل‌هایشان انحراف است، برای فتنه‌جویی [و گمراه کردن مردم] و به خاطرِ تأویل آن [به دلخواه خود] از متشابهِ آن پیروی می‌کنند؛ حال آنکه تأویلش را [کسی] جز الله نمی‌داند؛ و راسخان در علم (علمای دین) می‌گویند: ما به همﷺ آن [آیات ـ چه محکم و چه متشابه] ایمان آوردیم؛ همه از طرف پروردگارِ ماست؛ و جز خردمندان کسی پند نمی‌گیرد). در این آیه الله تعالی خبر داده که او قرآن را بر پیامبر نازل کرده است که بخشی از آن آیاتی است با دلالت واضح و احکام مشخص که ابهامی در آنها نیست؛ و این آیات اصل کتاب و مرجع آن است و در اختلافت مرجع هستند؛ و بخشی از آن آیاتی است که احتمال چند معنا دارد و معنایش برای برخی از مردم پوشیده است یا ممکن است گمان کنند که میان آن و آیات دیگر تعارض است. سپس الله عزوجل به بیان تعامل مردم با این آیات می‌پردازد: کسانی که در دل‌های‌شان انحراف از حق است، محکم را رها می‌کنند و به متشابه روی می‌آورند که معنای محتمل دارد و هدف‌شان از آن طرح شبهه و گمراه ساختن مردم است و می‌خواهند آن را بر حسب هوای نفس خود تاویل کنند. اما آنها که در علم راسخ هستند این متشابه را می‌شناسند و آن را به محکم برمی‌گردانند و به آن ایمان دارند و می‌دانند که از سوی الله سبحانه و تعالی است و ممکن نیست که پوشیدگی یا تعارض در آن باشد اما کسی از این موضوع پند نمی‌گیرد مگر صاحبان عقل سلیم. سپس پیامبر صلی الله علیه وسلم خطاب به ام المؤمنین عایشه رضی الله عنها فرمودند که اگر کسانی را دید که پی‌گیر و پیرو متشابه هستند آنان همین کسانی هستند که الله در این کلامش از آنان نام برده است: {فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ} (اما کسانی که در دل‌های‌شان انحراف است) پس از آنان برحذر باشید و به سخن‌شان گوش ندهید.